

Абдылдаев О.Т.

ДИСТАНТТЫК БИЛИМ БЕРҮҮНҮН ӨНҮГҮҮ ТАРЫХЫ ЖАНА КЕЛЕЧЕГИ

Абдылдаев О.Т.

ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ И ЕЕ БУДУЩЕЕ

О.Т. Abdylдаев

THE HISTORY OF DEVELOPING DISTANCE EDUCATION AND ITS FUTURE

УДК: 371.3/378.147.11

Макалада дистанттык окутуунун кыскача өнүгүү тарыхы белгиленген. Алдыңкы өнүккөн мамлекеттердин дистанттык билим берүү формасында «өмүр бою билим алуу» идеясына өзгөчө мани бергендигине көңүл бурулган. Дистанттык окутууда жаңы инновациялык технологияны пайдаланып жаши жеткинчектерден тартып улгайган адамдарга чейин билимин, профессионалдык деңгээли ар тараптуу жогорулатууга жана көтөрүүгө мүмкүнчүлүктөрү бар экендиги баяндалган.

В статье дано короткое сообщение об истории развития дистанционного обучения. Показано, что передовые страны мира уделяют особое внимание к этой форме обучения, так как дистанционное обучение позволяет реализовать образование от подрастающих поколений до пожилых людей по идее «образование через всю жизнь» и дистанционное обучение дает возможность всесторонне повышать профессиональный уровень обучающихся через инновационные технологии.

This article gives a short information about the history of developing distance education. It was shown, that the leading countries of the world paid a great attention to this form of training, because distance education allows to realize the education from young generation till elderly people by the idea of “education in all life” and the distance education gives every opportunity to rise overall the professional level of learners through the Internet technology.

Билим берүү системасына учурдагы жаңы муундагы телекоммуникациялык каражаттарды жана маалыматтык материалдарды – окуу маалыматтык ресурстардын базалык берилгендерин Интернет тармагынын сервис аркылуу камсыздоо дистанттык окутуунун жогорку мүнөздөгү шарттары, үзгүлтүксүз билим берүүнүн системасынын компоненти катары каралат.

Индустриалдык дүйнөдө мамлекеттердин өз ара атанаштыгы көптөгөн факторлордон көз каранды, алып карасак негиздүүлөрүнүн бири-табигый ресурстар (жер, кен байлыктар ж.б.) жана эркин капиталдын бардыгы. Маалыматтык ич ара биргелешүүдө коомдун өнүгүү прогрессии башкаруу технологиясына жана интелектке таянат. Белгилеп кетсек, адамдык ресурстардын баалуулугу биринчи кезекте билим берүүнүн сапатынан көз каранды. Ошондуктан XX кылымдын 90-жылдарынан баштап азыркы убакытка чейин жогорку жана жалпы билим берүүнү өркүндөтүүгө жана жакшыртууга өнүккөн алдынкы мамлекеттер жаш жеткинчектерден тартып улгайган адамдарга чейин ар кандай формада билим берүүгө абдан көңүл буруп келе жатышат.

«Билимге ээ болуучу коом» жана «үзгүлтүксүз окутууну» калыбына келтирүү бардык мамлекеттерде билим берүүдө приоритеттүү багыт болуп келүүдө. Өнүккөн өлкөлөрдүн тажрыйбаларынан жарандардын билим алуусун жана жогорку квалификациясын дагы жогорулатууга жетишүүдө билим берүүнүн дистанттык формасы – окутуу реформасында эң бир стратегиялык багыт катары эсептеле баштады. Анткени дистанттык окутуу формасы ар кандай тарыхый, географиялык шарттарга карабай өзгөчө социалдык-экономикалык мааниге ээ.

Дистанттык билим берүүнүн таралышы системалык, укуктук-нормативдик базага жана максатка ылайык туура келүүчү саясатка, ошондой эле бирдиктүү маалыматтык мейкиндикке жана окутуунун таанып билүү жараянын рационалдуу уюштурууга таянат.

Билим берүүнүн заманбап системасынын учурдагы түзүлүшү белгилүү: студенттин же угуучунун сынакта жогорку бааны алуу үчүн сабакка катышусунун эч бир кажети жок; жашаган жериндеги үйүнөн алыска чыгуунун кереги жок; өзүнүн көз алдында глобалдык тармакка чыгуучу компьютер турушу зарыл. ЖОЖдун алыскы аралыкта туруп адамды окутуунун мындай формасы «дистанттык» деп аталат. Дистанттык окутуу термини орусча алганда «дистанционное обучение» (distance education – аралыктан окутуу), экинчи варианты «дистантное образование» (distance education – аралыктан билим берүү), дагы бир берилиши «дистантное обучение» (distance learning – аралыктан окутуу) [2]. Бүгүнкү күндө дистанттык билим берүүнү дүйнөдөгү өнүккөн мамлекеттер активдүү ишке ашырып жайылтууда.

Эми дистанттык билим берүүнүн өнүгүү тарыхына, адабий булактарда жана илимий журналдарда көңүл бурулган макалаларга [3-6] кеңири токтолсок. Европада XVIII кылымдын аягында регулярдуу жана жеткиликтүү почта байланышынын пайда болушу менен «корреспонденттик окутуу» өзүнүн ишин баштаган. Окуучулар почта аркылуу окуу материалдарын алышкан, ошондой эле педагогдор менен кат аркылуу байланышкан жана сынактарды ишеничтүү, окутууга тиешеси бар адамдарга илимий иш түрүндө тапшырышкан. Ал эми Россияда мындай белгиленген методдор XIX кылымдын аягында жөнгө салына баштаган. Анда дистанттык окутуунун заманбап прототиби болуп жогорудагыдай «корреспонденттик окутуу» эсептел-

ген, окутуучу менен окутуунун формасы кат аркылуу жөнгө салынган.

XIX кылымдын башталышы телеграф жана телефондун ишке алынышы менен байланыш технологиясынын тез өнүгүшү аркылуу мүнөздөлөт. Бирок булардын окутууда колдонулушу тууралуу чындыкка ылайык фактылар жок. Ошондой болсо да «корреспонденттик окутуунун» шартка ылайык доор сүрүүсү улантылды, дүйнө жүзүндөгү көптөгөн ЖОЖдор мындай традициялык окутуунун формасын башкача түрдө азыркыга чейин улантып келе жатат.

Физикалык электроника илиминин өнүгүшү менен радио жана телевидениенин пайда болушу аралыктан окутуу усулуна өзгөрүүлөрдү киргизди. Электроника жана микроэлектроника илимдеринин тармактарында жетишкендиктерди пайдалануу, ишке киргизүү жана жайылтуу түздөн-түз компьютердик технология менен байланышы бар экендиги тастыкталды.

Жаңы маалыматтык-технология каражаттарынын өнүгүшү, бардык учурда физикалык электроника илиминин жетишкендиктери менен тыгыз байланышкан. Себеби компьютердик техниканын өнүгүү муундарына бөлүнүшү жана болгон мүмкүнчүлүктөрүнүн артышы электрониканын, микроэлектрониканын жана наноэлектрониканын кыска мөөнөттөгү зор өнүгүүсү, жарым өткөргүчтүк материалдардын физикалык касиеттерин өздөштүрүү жана жаңы материалдарды табуу менен да байланышкан. Электроника илиминин бир тармагы катары микроэлектроника өз убагында кеңири өнүгүүгө ээ болуп электрондук аппаратураларды (анын ичинде компьютердик техниканы) микроминиатюризациялоо иштерин жолго коюу максатында конструкциялык, технологиялык жана түзмөктүк усулдардын негизине таянып, алардын көлөмүн жана массасын кичирейтүү, ишенимдүүлүгүн жана экономдуулугун арттыруу, ошондой эле элетроэнергияны коромжулоону азайтуу иштери жолго коюлду [7-8]. Ошентип, микроэлектрониканын жанылануусу (наноэлектроника) өзгөчө тез өнүгүүдөгү технологияга кириши, анны дүйнө жүзүндөгү адамзаттын жалпы пайдалануусу окуу мейкиндигинде адамдын ордун, иштин мүнөзүн таптакыр өзгөрттү десек жаңылышпайбыз [8].

Дистанттык билим берүү системасы өнүгүүнүн жаңы тепкичине жогорулаган. Бул прогрессивдүү өнүгүүнүн жаңы тепкичине жогорулаган. Бул прогрессивдүү өнүгүү бир топ алдыгы жылып, билим берүү аудиториясынын саны жүздөгөн эсе өстү. Мурдагы алдыңкы билимдүү муундарга белгилүү: өткөн кылымдын 50-чү жылдарынан баштап окутуучу телеберүүлөр аркылуу өз ишин жүгүртүп келген. Мында телевидение жана радиодо болгон бир жетишпегендик-окутууда аудитория менен кайтарым байланышууну аткаруу мүмкүн болгон эмес.

1969-жылы Англияда биринчи аралыктан билим берүү университети – «Англиянын ачык университети» ачылган. Анын мындай аталышы жеткиликтүү жана аудиториялык сабактарга такай катышууга мүмкүнчүлүгү жок жарандарды төлөмү

кымбат баада эмес билимге тартууга өбөлгө түгөн. Дистанттык окутуунун алдыга жылышы жаңы талапка ылайык персоналдык компьютерлердин колго алынышы жана таралышы менен башталган. Бул 80-жылдардын аягында өзүнүн күчүнө ээ болду.

Чет мамлекеттерде аралыктан окутуунун программасы менен калыптанган белгилүү университеттер: University of South Africa 1946, Fern Universitat in Hagen (Германия, 1974), Улуттук технологиялык университет (АКШ, 1984) (инженердик адистиктер боюнча дистанттык окутуу программасы), Хаген ачык университети (Германия), INTEC – Кейптуан колледжи (ТАР), дистанттык окутуунун Испандык улуттук университети, Британиялык университетинин бизнесттик ачык мектеби, Австралиялык терриоториялык маалымат тармагы.

1980-жылдын аягында персоналдык компьютерлерге жетиштүү билим берүүнүн автоматизациялоо жана жөнөкөйлөтүү меен бирге байланыштын жаңы формасына жетишүүнүн үмүтүн алдыга койду. Компьютердик окутуучу программалар алгачкы компьютерлерде ар кандай оюндар түрүндө аткарылган.

1988-жылы Советтик-Америкалык долбоор «Мектеп электрондук почтасы» ишке киргизилген. Ал советтик жеткинчектерди анлгис тилин терең үйрөнүүгө, ошондой эле башка мамлекеттердин өнүгүүдөгү менталитетин өздөштүрүүгө мүмкүнчүлүк берген. 1990-жылы дистанттык окутуунун спутниктик технологиясынын пионери болуп Эл аралык ассоциация «Билим» жана курамдык мүчөсү учурдагы гуманитардык академия болду. Россияда дистанттык окутуунун расмий өнүгүү датасы 1997-жылдын 30-майды эсептөөгө болот. Бул күнү Россиянын Билим берүү министрлиги указ чыгарып, Москва шаарынын институттары дистанттык окутуунун программасын ишке ашыруу тууралуу укукка ээ болушту.

Бүгүн дистанттык билим берүү Интернет тармагына дайыма кирүүгө жана анын таралышынын негизинде активдүү жана жеткиликтүү өнүгүүдө.

XXI кылымда компьютерлердин жана Интернеттин жеишээрлик болушу дистанттык билим берүүнү дагы жөнөкөй жана тез ыкчамдуу таралышына мүмкүнчүлүк берди. Радио жана телевидениеге салыштырмалуу Интернет мейкиндикте чексиз артыкчылыкка ээ болду. Кайтарым байланышты кайсы жерде болбосун каалаган окутуучудан алууда жана баарлашууга мүмкүнчүлүк кеңейтилди. «Тез Интернеттин» таралышы окутуу үчүн «он-лайн» семинарларын (веб семинарлар) пайдалануу мүмкүнчүлүгүн берди.

Аралыктан билим берүү башка билим берүү формаларынын жакшы жактарын алып XXI кылымга эң бир керектүү, перспективдүү, синтетикалык, гуманисттик билим алуунун интенсивдүү формасы катары өзүнүн кулачын жайды. Муну учурда чет өлкөлүк жана мекендеги педагогдор моюнга алып ар тараптуу ишке ашырып жайылтууда.

Бүгүн Интернет биздин жашообузга бекем, ишеничтүү жана талапка ылайык кирди. Учурда

билим берүүнү компютери жана Интернетти жок көрүү ойготоп келбейт. Азыркы окуучулар жана студенттер өзүлөрүнүн турмушунда жана билим алууда активдүү шартына ылайык пайдаланууга ээ болууда. Учурдагы коомдун жаңы маалыматтык технология жагынан тез өнүгүшү адистерден практикада өмүр бою изденүүсүнө талапты коюп келет.

Мурдагы адаттагы окутууда «бир жолу, бардык учур үчүн» деп мүмкүнчүлүк алынган-билимдин кенчи өмүрүнүн аягына чейин жетет деп келген. Интернет тармактарынын негизинде дистанттык окутууну пайдалануу адистерди окутуу жана алардан экинчи адистик билимин үзгүлтүксүз алышы үчүн жаңы мүмкүнчүлүктөрдү ачат да, билим алууну абдан жеткиликтүү кылат. Ошол эле убакта өмүрдүн аягына чейин негизги билим алуу мүмкүнчүлүгү, же квалификациясын кайрадан жогорулатып алууда дистанттык окуунун потенциалын өнүктүрөт. Дистанттык билим берүүдө Интернет технологиясынын өнүгүшү жана таралышы менен жаңы шарттуу мүмкүнчүлүктөр пайда болду. Дүйнөдө дистанттык билим берүүнүн көптөгөн курстары жана бүтүндөй дистанттык университеттер ишке кирди.

Кызыктуу санариптер:

-«Улуу Британиялык Ачык Университетинин» бюджетти 400 млн. фунт;

- Түрк дистанттык Университетинде мамлекетте катталган студенттердин жарымынан көбү билим алышат;

-Индира Ганди Улуттук Ачык Университетинде студенттердин саны 1 млн. ашык;

-АКШнын окуу жайларынын 67% дистанттык окутууну өзүлөрүнүн алдыга жылышында стратегиялык керектүү багыт катары эсептешет;

-АКШнын бардык окуу жайларынын 81% дистанттык билим берүүнү минимум катары бир курсту алдыга коюп бүтүрүшөт;

«бүгүнкү күндө дүйнөдө e – Learning программасынын угуучуларын саны 100 млн. ашык. 2003-жылы базар экономиканын көлөмү 5 млрд. долларды түздү, анын ичинен 3,5 млрд. Европага тиешелүү».

Убактылуу кыйынчылыктар:

-окуучулардын (угуучулардын) жана окутуучулардын компютердик сабаттуулугунун жетишпегендиги, дистанттык окутуунун тажрыйбасынын аздыгы, учурда көпчүлүк окутуучулар жана студенттер классикалык билим берүүгө көбүрөөк мани берип, ушундан улам окутуунун жаңы формасына даярдыгы жетишээрлик эмес;

-маалымат-коммуникациялык инфраструктуранын өнүгүүсүнүн жетишсиздиги;

-окутуучу программалар жана курстар колго алынаарлык жакшы иштелип чыккан эмес, себеби мында окуу көрсөтмөлөрүн түзүүгө мүмкүндүгү бар квалификациясы жогору адистердин бүгүнкү күндө аздыгы. Ошондой эле дистанттык окутууда даярдоо жана өткөрүү боюнча окуу-методикалык материалдардын жетишпегендиги;

-ар кандай профессионалдык деңгээли жогору адистерди издөө көйгөйү, мультимедиялык курстар-

ды түзүү үчүн жогорку квалификациялуу иштеп чыгуулар, предметтик областагы адистедин командасы сүрөтчүлөр, программистер абдан муктаждыкта турат;

-дистанттык окутууда заманбап курстардын интерактивдүүлүгүнүн жетишсиздиги. Азыркы убактагы курстардын мазмундуу негизин тесттик материалдар түрүндөгү лекциялар жана жөнөкөй графикалык объектилер (сүрөттөр, фотолор), тесттик тапшырмалар түрүндө билимин текшерүүчү блоктор түзөт;

-курстарды аягына чыгуу жараяны төмөнкү пайызда, себеби дистанттык окутуу системасын колдонууда тажрыйбанын аздыгы жана угуучулардын мотивациясынын татаалдыгы менен байланышкан.

Дистанттык билим берүүнүн өнүгүү перспективасы.

Дистанттык окутуунун калыптанышы билим берүү системасында Интернет технологиясы жана окутуу усулдарынын жолго коюлгандыгы менен өнүгөт жана алдыга жылат.

Окутуунун дистанттык формасы билим берүүнү массага таратууга мүмкүнчүлүк берип, окуу курстарынын адаттагы формаларына салыштырмалуу ар тараптуу жеткиликтүү кылууга мүмкүнчүлүгү бар. Дистанттык окутуунун массага кеңири таралышы мүмкүн качан аталапка ылайык техникалык жетишкендиктер жана телекоммуникациялык каналдар жеткиликтүү пайдаланылса.

Дистанттык окутуунун алдыга жылып өнүгүшү максималдуу интерактивдүү камсыз кылынса, себеби жашыруун сыр эмес окутуу толук кандуу болуп эсептелет, качан окутуучу менен реалдуу имитацияга жетишилгенде буга бардык учурда умтулуу керек. Ар кандай типтеги электрондук коммуникацияны айкалыштырып пайдалануу виртуалдык баарлашуунун эсеби менен өздүк контактынын жетишпеген жактарын компенсациялоого мүмкүндүк берет.

Билим берүүдө дистанттык курстардын өркүндөтүү төмөнкү факторлор менен байланышкан:

- мультимедиялуулук - үн менен видео жана слайдфильмдер, анимация, графика;

- математикалык моделдерди жана кубулуштарды кошуп интерактивдүүлүккө жетишүү;

-агымдык аудио жана видеону пайдалануу;

-текшерүү жана тесттик тапшырмалардын көптүү;

-окуу материалдарынын чоң көлөмү, мультимедиянын негизинде жеңил кабыл алынат;

-угуучулардын өз ара баарлашуусу;

-курстарды жеткирүүнүн бириктирилген усулдарын пайдалануу. Интернет CD-ROMдогу программалар ж.б.у.с.

Ошентип, заманбап дистанттык билим берүү эки негизги принципти ишке ашырууга мүмкүнчүлүк берет: «билим алуу бардыгы үчүн»; «өмүр бою билим алуу», ошондой эле окутууда жаңы инновациялык методдорду жана технологияларды издөөнү аталап кылат [9].

Интернет тармактарынын өнүгүшү, Интернетке кирүүнүн тездиги, мультимедиа технологияларды

үндү, видеону пайдалануу менен дистанттык окутууну толук кандуу жана кызыктуу кыла алат. АКШнын билим берүү мекемелери төмөнкү техникалык базада (жалпы сандан пайыз менен) дистанттык курстарды берген:

- эки тараптуу интерактивдүү видео (two way interactive video) – 57%;
- бир тараптуу видео, эки тараптуу аудио (one way video, two audio) 24%;
- кадимки видео трансляциясы (one way live video) – 9%;
- видеокассеттер (one way prerecorded video) – 52%;
- аудио графика (graphic) – 3%;
- аудио конференциялар (one way audio) – 11%;
- аудиокассеттер (one way audio) – 10%;
- two way online interactions – 14%;
- Internet – 36%.

Адамдын д one дүйнөлүк постиндустриялык маалымат мейкиндигине жылышына шарт түзгөн билим берүү жараянында жаңы маалымат жана телекоммуникациялык технологияларынын жаңы жетишкендиктерин колдонуу.

Жаңы маалыматтык технологиянын негизги максатка ылайык багытталышын көз алдыга келтирсек [10]:

- билим берүүнүн тарыхын изилдөө жана ага сын көз менен талдоо жүргүзүү;
- ар кайсы мамлекеттердеги окутуунун деңгээлин, тенденцияларын, өнүгүү технологияларын, ык, методдорун талдоо;
- билим берүү системаларын компьютерлештирүү, маалыматтарды топтоонун атайын жолдорун үйрөнүү;
- дифференциялоону эске алуу менен атайын тереңдетилген программаларды түзүүнү үйрөнүү.

Аралыктан окутуунун көйгөйлөрүнө көптөгөн окумуштуулар өзүлөрүнүн эмгектерин арнашкан: Магилев А.В., Полат Е.С., Хуторский А.В., Ястребцев Е.Н. ж.б. Аралыктан билим берүүнүн өнүгүү келечегине көңүл бурсак, окутуу убактысынын 40-50%ын ЖОЖдо гана эмес, ошондой эле мектептерде аралыктан билим берүүгө таандык боло алат [11]. Күндүзгү жана аралыктан окутуу формаларын интеграциясы абдан реалдуу болуп эсептелет. Ошондуктан бизге жаңы окутуунун формасын теориялык жактан иштеп чыгуунун өзгөчө тактыкта жасоо керек.

Жаңы маалыматтык-коммуникациялык билим берүү чөйрөсүнүн шартында, же билим берүүчү башкаруу мекемелеринде окутуу жарыянынын дистанттык колдоо системасын кыска мөөнөттө түзүү жана толугу менен ишке киргизүү, ЖОЖдо окуу жараянынын көйгөйүн чечүүгө мүмкүнчүлүк түзүлөт [12]. Өзгөчө, билим берүү системасын модернизациялоо жана окутуу жараянын инновациялык мүнөзгө көтөрүүдө маалымат-компьютердик технологияларды, телекоммуникациялык каражаттарды жана Интернет тармактарын пайдалануу эң негизги факторлордун бири, буларды колдонуп маалыматтык-коммуникациялык билим берүү чөйрөсүн түзүү

[13-15].

Инновация терминиинбашка түшүнүктөрдөн эң негизги айырмасы – баалуулукту ишке киргизүү (жайылтуу) жана жыйынтык чыгаруу. Ошентип, инновация ар кандай көз караштагы технологиялар, экономикалык өнүгүү, саясий маселелер педагогикалык жараянда байланышта каралат, ошондой эле инновация адамдын руханий талаптары, социалдык жана саясий өзгөртүп түзүүлөр, коомдук турмуштагы жаңы кубулуштар менен байланышкан [14].

Билим берүү системасында жаңы маалыматтык технологияга (интернет, телекоммуникация, компьютердик технологияга) өтүүдө адаттагы педагогикалык ишмердүүлүк талапка ылайык жаңы өзгөрүүлөргө туура келери аныкталган. Анткени педагогикалык ишмердүүлүктүн инновация түшүнүгү жана жараяны боюнча багытталышы дистанттык окутууну практикада ишке ашырууда жана коомдун бардык тармактарына жайылтууда да өзүнүн зор таасирин тийгизери тастыктап келүүдө [14,16].

Жыйынтыгында, дистанттык окутуунун тарыхынын заманбап маалымат технологияларынын негизинде өнүгүп алдыга жылары, ошондой эле коомчулукта жогорку мани берилип колго алынгандыгы талданып, тастыкталып көрсөтүлдү. Дистанттык билим берүү окутуунун башка формаларынан айырмаланып экономикалык жана социалдык жактан бир катар артыкчылыктары бар, ушундан улам жарандардын адистикке ээ болууда жана профессионалдык деңгээлин көтөрүүдө окутуучу-педагогдун жетекчилиги астында өз алдынча инновация технологиясынын акыркы жетишкендиктерин пайдаланып алдыга жылууга мүмкүнчүлүктөрү жогору. Интернет технологиясын жана телекоммуникация каражаттарын колдонуу менен дистанттык окутуунун өнүгүшү педагогдордун квалификациясынын жогорулашына өз таасирин тийгизери белгиленген.

Адабияттар:

1. Полат Е.С. Дистанционное обучение: Учебное пособие, - М.: Гуманит. Изд.центр ЛАДОС, 1998.
2. Капуста Л.В., Литвиненко А.М. Исследование и анализ основных особенностей, достоинств и недостатков дистанционного обучения.
3. Чошанов М.А. Гибкая технология проблемно – модульного обучения: Методическое пособие. – М.: Народное образование, 1996.
4. Яриков В. Способствовать экспорту и импорту образования. Жур.нар.образ. №9, 2006.
5. Чернобай И.В. Подготовка учителя в условиях совершенствованию профессиональной деятельности в условиях новой инновационно-коммуникационной образовательной среды. Жур. Педагогика, №7, 2009. С. 78-82.
6. Зенкина С.В. Информационно-коммуникационная среда, ориентированная на новые образовательные результаты. М., 2007.
7. Абдылдаев О.Т. Физикалык электроника жана микроэлектроника. Б.: «Абыкеев А.Э.», 2007.
8. Абдылдаев О.Т. Физикалык электроника жана микроэлектроника Б.: «Абыкеев А.Э.», 2007.
9. Полат Е.С., Петров А.Е. Дистанционное обучение: каким ему быть?//Педагогика, 1999, №7.

10. Апыш Б., Бабаев Д., Жоробеков Т. Педагогика. 2002. с. 188-195.
11. Полат Е.П. Курсы дистанционного обучения для преподавателей, студентов и школьников//Школа 2000 концепции, методики, эксперимент под ред. Ю.И. Дика М. Хуторского, М., ИОСОРАО. 1999.
12. Абдылдаев О.Т., Бейшеналиева У.У., Токто-мамбетов К.И. Жаңы маалыматтык-коммуникациялык билим берүү чөйрөсүнүн шарттарында педагогдордун профессионалдык ишмердүүлүгүн өркүндөтүү боюнча даярдыктарын анализдөө. №4, 2011. С.34-36.
13. Абдылдаев О.Т., Бабаева Н.М., Өмүрканов Т.А. Дистанттык (аралыктан) билим берүүнүн негизги өзгөчөлүктөрү жана артыкчылыктары. Жур.изв.вузов. №5, 2010. С.268-270.
14. Абдылдаев О.Т. Жапаров Н.Т., Өмүрканов Т.А. Дистанттык квалификацияны жогорулатуунун мүмкүнчүлүктөрүн аныктоо. Жур.вестник КГУСТА. №4(30), 2010.
15. Абдылдаев О.Т., Бейшеналиева У.У. Дистант-тык билим берүүдө мультимедиялык лекциялардын комплексин пайдалануунун мүмкүнчүлүгүн жана натыйжалуулугун көрсөтүү. №4, 2011. 34-36.
16. Абдылдаев О.Т., Бейшеналиева У.У. Билим берүү системасында педагогикалык ишмердүүлүктүн инновациялык багытталышы. Вестник ИГУ. Матер. Междунар.научно-прак.конф., 2011. С.60-65.

Рецензент: к.ф.-м.н., доцент Токтогонов С.А.
